

Ministrstvo za kulturo RS
Maistrova 10
1000 Ljubljana

Ljubljana, 12. januar 2022

Zagotovite razvojno politiko za NVO v kulturi

Nedavno so pričele nevladne organizacije prejemati rezultate prijav na programski razpis 2022 -2025 in kot po vsakem štiriletnem programskem ciklu v nevladnem in širšem kulturnem sektorju ponovno vre. Prvi odzivi kažejo, da se ministrstvo temu čudi, saj ne razume nejevolje ob tem, ko je sredstev domnevno več. Pravimo domnevno, saj glede na dejstvo zadnjega rebalansa proračuna za leto 2022 še vedno ni jasno, kako bo z realizacijo financiranja. Na za razpis relevantni postavki »Spodbujanje kulturne ustvarjalnosti« je bilo ob rebalansu proračuna namreč odvzeta skoraj polovica sredstev.

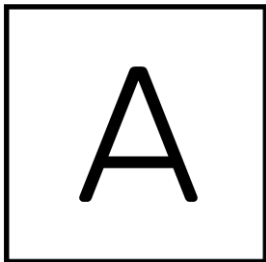
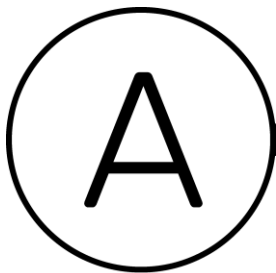
Tudi če bi se za posamezna področja naposled potrdilo, da je prišlo do povišanja sredstev, je potrebno poudariti problem proporcionalnosti razdelitve teh sredstev.

1) Selektivna razvojna naravnost posameznih področij ustvarjalnosti

Če na področjih glasbe in vizualnih umetnosti lahko še govorimo o povišanih, ob povišanju sredstev sta bili področji dodatno podprti s povečanim številom predvidenih upravičencev, za področji intermedijskih in uprizoritvenih umetnosti ne moremo trditi enako, za obe je bilo namreč navkljub stanju na terenu predvideno enako število predvidenih upravičencev, četudi se področji vseskozi razvijata. Mnenja smo, da bi programski in tudi vsi ostali razpisi morali vselej slediti razvoju področja nevladne kulturne ustvarjalnosti, več indikatorjev namreč jasno kaže, da se področja močno razvijajo, ministrstvo pa razvoja z ustreznimi sredstvi ne podpira dosledno.

2) Uprizoritvene umetnosti na udaru

V okviru programskega razpisa sta najbolj problematična prav položaj in razumevanje področja uprizoritvenih umetnosti in prav tu je mogoče zaslediti tudi največ problematičnih odločitev. Spomnimo, da je bilo v okviru programskega razpisa navkljub razpisanim osmim mestom po spletu okoliščin navsezadnje v sofinanciranje sprejetih deset upravičencev. Končnega števila podprtih programov pa ne vidimo kot posledico spleta okoliščin, temveč kot neposreden izkaz stanja na terenu. Vrhunskih nevladnih organizacij, ki delujejo v polju uprizoritvenih umetnosti že dolgo presega število upravičencev, ki se na razpisu s dejanskim stanjem ni uskladilo že najmanj tri razpise. Zgolj državni aparat je tisti, ki stanje dosledno ignorira. Še več, z vsakim razpisom slabša pogoje njihovega delovanja, participacije na razpisu in državne udeležbe pri podpori njihovega udejstvovanja. Konkretno je to v aktualnem razpisu pomeni, da je v primerjavi s preteklim za manj denarja z več zahtevanega programa lahko kandidiralo enako število upravičencev. Vnovič poudarjamo, vrhunskih nevladnih organizacij, ki delujejo v polju igre, lutk, plesa, uličnih performativnih umetnosti, ki opravljajo javno dobro, izpolnjujejo kulturno potrebo, so za svoje delo nagrajene ter mednarodno

prepoznavne, že dolgo presega okvire programskega razpisa. Ministrstvo vse to ignorira, še več, ko zatrjuje, da skrbi in zagotavlja slovenski interes za kulturo, samo sebi nastavlja polena pod noge in se naposled kratkovidno čudi, da je deležno nejevolje.

- 3) Ministrstvo pozablja na dolžnost ohranjati in varovati javne kulturne prostore

Rezultati razpisa jasno izkazujejo, da Ministrstvo za kulturo ne zasleduje bistva lastnih politik. Primarna zaveza države je namreč skrbeti, da se javni prostori, namenjeni kulturi, vzdržujejo, razvijajo in nepretrgoma zagotavljajo javni interes za kulturo. Stališča smo, da v nobenem primeru država ne sme odtegniti sredstev za delovanje javnih prostorov ter se mora v primeru zastopanja stališča, da upravitelj javnih kulturnih prostorov v zadostni meri ne zagotavlja vsebin v javnem interesu, posluževati drugih načinov izboljšanja položaja.

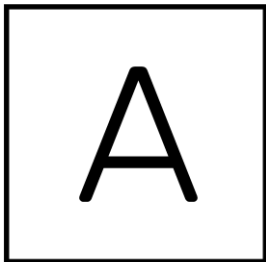
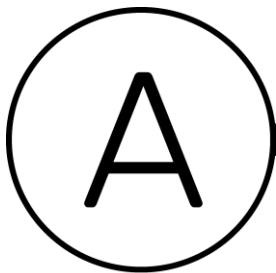
- 4) Spodkopavanje temeljev slovenske kulture z odrekanjem financiranju organizacijam, ki se vidno osredotočajo na vzpostavljanje novih ustvarjalcev

Vprašajmo se, kdo bo nastopal in obiskoval največje javne zavode, če nevladne organizacije ne bodo skrbele za uveljavitev mladih slovenskih skladateljev in razvijale občinstev. Vprašajmo se, kdo bo polnil koncertne dvorane, če mladi glasbeni ustvarjalci ne bodo dobili priložnosti nastopati na vrhunskem koncertnem odru. Kako bodo svojo zamisel realizirali mladi umetniki, ki si ne morejo privoščiti dragih tehnologij in svojih zamisli nimajo priložnosti prepriševati? Rezultat programskega razpisa kaže, da četudi ministrstvo do določene mere razume pomen organizacij, ki zagotavljajo pogoje za vzpostavitev generacije novih ustvarjalcev, prav teh v malodane ni mogoče najti med prejemniki programskega sofinanciranja. Stališča smo, da s tem spodkopava temelje slovenske kulture.

- 5) Regresija instituta strokovnih komisij

Finančen indikator je vsekakor pomemben, izjemnega pomena pa je tudi splošno upravljanje s področjem, ki negativno zrenje aktualnega dogajanja samo krepi. Problemi so številni, med bolj relevantnimi in aktualnimi pa je sprememba Pravilnika o strokovnih komisijah iz konca leta 2020, ki ji nista pritrdila ne Odbor za kulturo v Državnem zboru ne Nacionalni svet za kulturo. Pravilnik je bil osnova za imenovanje novih strokovnih komisij, ki v primerjavi s preteklo prakso niso bile imenovane preko transparentnega javnega izbirnega postopka ter tako lahko govorimo o regresiji instituta, uvedeno pa je bilo še več drugih novih in negativnih določil. Med njimi je pomembno zmanjšanje števila v komisijo imenovanih članov, kar še dodatno zamejuje možnosti, da bi komisija poznala, razumela, obravnavala in nenazadnje podprla področja ustvarjalnosti potrebam primerno, strokovno in celostno.

- 6) Ministrstvo kot trdnjava, do katere nevladni sektor nima dostopa

Ministrstvo dialog z nevladnim sektorjem zavrača, kot problematična pa se zdaj spet kaže tudi pred leti uvedena sprememba ministrstva, ki je ukinilo postopek, po katerem so imeli prijavitelji ob prvem odločanju strokovne komisije možnost morebitne nejasnosti in vlogo dodatne obrazložitve. Prav slednje je namreč pogosta osnova za številne tožbe proti Ministrstvu za kulturo, med njimi pa je organ prenekatero izgubil. Preliminarne ugotovitve kažejo, da so tudi tokratne odločitve in argumentacije problematične. V Asociaciji jih bomo vsekakor še preučili, skupaj z ostalimi problematikami pa predstavili na bližajoči se novinarski konferenci ob kulturnem prazniku.

7) Politizacija odločitev, ko gre za NVO sektor

Da ministrstvo ne izkazuje razumevanja za nevladni sektor in nanj gleda odklonilno, pokaže tudi aktualni predlog Nacionalnega programa za kulturo, operativno pa na primer nedavno sprejeti Zakon o debirokratizaciji, ki je s poseganjem v ZUJIK odločanje o sprejemu v programe in projekte prestavil iz strokovne na politično raven. Četudi odločanje v primeru aktualnih programov še ni bilo izvedeno po novi zakonodajni realnosti, pa vse navedeno in drugi indikatorji pričajo o tem, da je nevladni sektor, ki je sicer splošno prepoznan kot nujen za dobro delovanje demokratične družbe, pod nenehnim napadom in pogoji za njegovo delovanje pa se vsako leto še otežujejo. Slednje se izvaja tako prek aktivne politike na primer javno finančnega nazadovanja oziroma stagnacije celotnega kulturnega proračuna ali posameznih področij (navidezno rast namreč večinoma razblini že pogled na inflacijo), ali pa gre naposled za različne bolj ali manj vpadljive politike, ki so usmerjene v destabilizacijo sektorja, med katerimi jih je bilo nekaj že naštetih.

Ta negativni trend in vse opisane problematike bo nujno obrniti. Prepričani smo, da se bo v letu, ko pričakujemo več volitev, potrebno z vsemi soočiti in od bodočih odločevalcev že zdaj zahtevati jasne zaveze, da bodo nevladnemu sektorju v kulturi namenile razvojno naravnane ukrepe in zakonodajne spremembe. Konkretno pa je rešitev težav aktualnega programskega razpisa zagotavljanje večjega števila organizacij, ki bodo sprejete v sofinanciranje. To pomeni zvišanje sredstev z urgentnimi sredstvi in s tem popravilo nastalih težav. Izgubljammo namreč programe vrhunskih organizacij z več deset ali celo stoletno tradicijo, nagradami in izjemno mednarodno prepoznavnostjo, ki bodo brez državnega financiranja težko obstale, četudi so za naš prostor bile in preprosto so potrebne.

Aktualno vlado in Ministrstvo za kulturo pozivamo k zagotovitvi dodatnih urgentnih sredstev, s katerimi bo nastala situacija sanirana na način, da se bo prepoznal razvojni potencial kulturnih področij in bo resorno ministrstvo naposled upravičilo svoje ime ministrstva ZA kulturo.

Za morebitna pojasnila ali dodatna vprašanja smo na voljo.

Lep pozdrav,
Društvo Asociacija

DRUŠTVO ASOCIACIJA
—društvo nevladnih organizacij in
posameznikov na področju kulture

PISARNA
Dalmatinova 4, 1000 Ljubljana

SEDEŽ
Metelkova 6, 1000 Ljubljana

+386 (0)1 4341 244
+386 (0)51 773 611

info@asociacija.si
www.asociacija.si

DAVČNA ŠTEVILKA
38450666 (nismo dav. zav.)

MATIČNA ŠTEVILKA
1768875

TRR
SI56 61000 0014575 664
(pri DH d.d.)